

ΧΑΡΤΕΣ

ΕΝΑ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Αν θέλουμε να μελετήσουμε τη μορφή της επιφάνειας της Γης και τις αλλαγές της, πρέπει να την **απεικονίσουμε**.

Μια τέτοια **απεικόνιση** είναι ο χάρτης. Ένα εργαλείο που μας βοηθάει στη μελέτη της μορφής του κόσμου.

Κάθε χάρτης απεικονίζει τη μορφή που έχει ένα μέρος της επιφάνειας της Γης, όσο μικρό ή μεγάλο κι αν είναι αυτό. Αναπαριστά την πραγματικότητα που υπάρχει γύρω μας, δηλαδή τις φυσικές ομορφιές και τα ανθρώπινα δημιουργήματα.

ΕΙΔΗ ΧΑΡΤΩΝ

Οι πληροφορίες οι σχετικές με έναν τόπο είναι πολλές και δεν μπορούν να παρουσιαστούν όλες σε ένα μόνο χάρτη. Για το λόγο αυτό υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί χάρτες για έναν τόπο. Κάθε χάρτης περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες και εξυπηρετεί διαφορετικές ανάγκες.

Υπάρχουν χάρτες που είναι βασικοί για κάθε τόπο, αφού μας δίνουν πληροφορίες για τη μορφή του εδάφους και για τα έργα των ανθρώπων πάνω σε αυτό. **Οι χάρτες αυτοί ονομάζονται γενικοί.**

Υπάρχουν επίσης και χάρτες που αναφέρονται σε ένα χαρακτηριστικό θέμα, που μπορεί να ενδιαφέρει μόνο ορισμένους ανθρώπους. **Οι χάρτες αυτοί ονομάζονται θεματικοί.**

Ο χάρτης, ο οποίος δίνει μεγαλύτερη σημασία στα ανθρωπογενή χαρακτηριστικά, όπως οι πόλεις, τα λιμάνια, οι δρόμοι κ.ά., ονομάζεται **πολιτικός χάρτης**.

Ο χάρτης, ο οποίος παρουσιάζει βασικά στοιχεία για μια περιοχή όπως βουνά, νησιά, ποτάμια, λίμνες, θάλασσες κ.ά. ονομάζεται **γεωμορφολογικός χάρτης**.

- Οι χάρτες που παρουσιάζουν δρόμους, οικοδομικά τετράγωνα, πάρκα της πόλης κ.ά. είναι οι **αστικοί χάρτες**.
- Οι χάρτες που παρουσιάζουν τα προϊόντα, τα οποία παράγονται σε διαφορετικές περιοχές είναι οι **χάρτες παραγωγής προϊόντων**.
- Οι χάρτες που παρουσιάζουν αρχαιολογικούς τόπους και μνημεία είναι οι **ιστορικοί χάρτες**.
- Οι χάρτες που παρουσιάζουν τις πορείες του Αποστόλου Παύλου και τους Αγίους Τόπους είναι οι **Θρησκευτικοί χάρτες**.

Εκτός από αυτές τις ομάδες χαρτών υπάρχουν και άλλες κατηγορίες που δίνουν ποικίλες πληροφορίες, όπως οι **οδικοί χάρτες**, οι **κλιματικοί χάρτες**, οι **μετεωρολογικοί** και άλλοι.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΤΗ

Τίτλος

Το περιεχόμενο του χάρτη εμφανίζεται στον τίτλο του. Γι' αυτό το λόγο κάθε χάρτης πρέπει να έχει έναν τίτλο.

Υπόμνημα

Οι χάρτες, για να είναι χρήσιμοι, για να μπορούν να **"διαβάζονται"** εύκολα από όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από τη γλώσσα που μιλούν. Για να το πετύχουν αυτό οι **χαρτογράφοι**, αντί να γράφουν λέξεις, χρησιμοποιούν σύμβολα και χρώματα.

Έτσι, αντί να γράφουν "αυτό είναι ένα χωριό", χρησιμοποιούν μια μαύρη κουκκίδα. Αντί να γράφουν "αυτό είναι ένα ποτάμι", χρησιμοποιούν μια μπλε γραμμή.

Για να είμαστε σίγουροι τι ακριβώς σημαίνει κάθε σύμβολο, όταν διαβάζουμε ένα χάρτη, θα πρέπει να συμβουλευόμαστε το **υπόμνημα**. Σ' αυτό παρουσιάζονται οι ερμηνείες των συμβόλων και των χρωμάτων που χρησιμοποιούνται στο χάρτη.

Κλίμακα

Οι **χαρτογράφοι**, για να μεταφέρουν μια περιοχή επάνω σε ένα χάρτη, τη σχεδιάζουν **υπό κλίμακα**, δηλαδή μικρότερη απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα.

Κλίμακα, είναι ένας αριθμός που δηλώνει **πόσες φορές μικρότερη είναι μια απόσταση πάνω στο χάρτη από την πραγματική της απόσταση στο έδαφος**.

Για να υπολογίσουμε την απόσταση δυο πόλεων: (βλέπε εικόνα)

1. Βρίσκουμε ποια είναι η κλίμακα του χάρτη που χρησιμοποιούμε (π.χ. 1:200.000)

2. Χρησιμοποιούμε ένα χάρακα για να μετρήσουμε την απόσταση μεταξύ δύο τόπων (π.χ. η απόσταση Τίρναβου - Λάρισας είναι 9 εκ.)

3. Πολλαπλασιάζουμε αυτή την απόσταση με τον παρονομαστή του κλάσματος της κλίμακας (δηλ. εδώ με το 200.000).

4. Μετατρέπουμε τις μονάδες μέτρησης σε πιο βολικές μονάδες (π.χ. εκατοστά σε μέτρα, σε χιλιόμετρα κλπ)

Άρα η πραγματική απόσταση Λάρισας - Τίρναβου είναι:
 $200.000 \times 9 = 1.800.000$ εκ. (κόβουμε ένα μηδενικό για να βρούμε τα δέκατα, άλλο ένα για να βρούμε τα μέτρα και 3 μηδενικά για τα χιλιόμετρα Άρα η απόσταση των δυο πόλεων είναι 18 χλμ.)

• Όταν ο παρονομαστής στο κλάσμα της κλίμακας **μικραίνει**, ο χάρτης μας δείχνει πολλές λεπτομέρειες, η κλίμακα είναι **μεγάλη**.

• Όταν ο παρονομαστής στο κλάσμα της κλίμακας **μεγαλώνει**, ο χάρτης μας δείχνει λιγότερες λεπτομέρειες, η κλίμακα είναι **μικρή**.

Προσανατολισμός

Κάθε χάρτης είναι **προσανατολισμένος**, δηλαδή δείχνει τα σημεία του ορίζοντα. Κυρίως στους περισσότερους χάρτες ο Βορράς είναι στο επάνω μέρος, ο Νότος στο κάτω μέρος, η Ανατολή στα δεξιά και η Δύση στα αριστερά.

Σήμερα για τον προσανατολισμό χρησιμοποιούμε τα **σημεία του ορίζοντα**.

Είναι ένας τρόπος που τον έχουν δεχθεί όλοι οι άνθρωποι κι έτσι μπορούμε να προσδιορίζουμε κάθε στιγμή τη θέση μας, όταν χρειάζεται

Ο προσανατολισμός στο χάρτη σημειώνεται συνήθως με ένα βέλος και το γράμμα **B** (Βορράς) ή το γράμμα **N** (North).

Συνήθως οι κατευθύνσεις που πρέπει να περιγράψουμε δεν είναι ακριβώς βόρεια, νότια, ανατολικά ή δυτικά. Γι' αυτό χρησιμοποιούμε και ενδιάμεσες κατευθύνσεις: **βορειοανατολικά, βορειοδυτικά, νοτιοανατολικά, νοτιοδυτικά**.

Η **πυξίδα** είναι ένα όργανο, που μας βοηθάει να προσανατολιζόμαστε. Ο Βορράς είναι πάντα το σημείο του ορίζοντα που δείχνει πάντα η μαγνητική βελόνα.

Προσανατολισμός με τη βοήθεια του ήλιου

Τείνουμε το δεξί μας χέρι προς το μέρος που ανατέλλει ο ήλιος. Το πρόσωπό μας κοιτάζει το Βορρά, η πλάτη μας είναι στραμμένη στο Νότο και το αριστερό μας χέρι θα δείχνει τη Δύση.

Προσανατολισμός με τη βοήθεια της εκκλησίας: Τα ιερά των εκκλησιών χτίζονται πάντα προς την Ανατολή.

Σχετική Θέση: η θέση ενός τόπου, ανθρώπου ή αντικειμένου σε σχέση πάντα με τη θέση ενός άλλου τόπου, ανθρώπου ή αντικειμένου π.χ. λέμε ότι η Καστοριά είναι βόρεια των Γρεβενών, βρίσκεται όμως νότια σε σχέση με τη Φλώρινα.